

Fiber i Näshulta – en jämförelse med el- och telenätens uppbyggnad

När detta skrivs har det gått precis ett år sedan Anders Kruhsberg kallade till ett första fibermöte på Haneberg den 21:a januari förra året. Då höll Eskilstuna energi och miljö på med fiberutbyggnad i Österbyområdet och hade inte några planer på att utöka sitt område, vilket innebar att vi förmodligen måste ta saken i egna händer om det skulle bli fiber till resten av Näshulta. Michael Carlén och hans granne Lars Andersson, som är entreprenör inom bredbandsutbyggnad, hade en tid dessförinnan tagit upp frågan om fiber i Näshulta men nu ansågs tiden vara rätt.

Ungefär samtidigt, på norra sidan 214, väcktes Erik Hedars intresse för saken utifrån ett konstaterade att fiber snart är ett måste för att kunna hyra ut boende på landsbygden.

– Jaha, hur gör man det då, var nästa tanke. Han diskuterade frågan med sin vän Lars ”Notis” Andersson, ordförande i Västra Rekarne Fibernät. Notis konstaterade att ett par stenkast från Kalvsjöns södra ände bor en duktig fiberentreprenör som har byggt stora delar av nätet i Västermo, nämligen hans namne Lars Andersson.

Erik tog kontakt med Lars, som tyckte att alltihop lät som en utmärkt idé, men så avslöjande han att han veckan innan medverkat vid ett fibermöte på Haneberg.

– Tydligt var man inte ensam med tanken. Tänk att det finns sådana tänkare även på den södra sidan om 214, berättar Erik.

Den 6 maj hölls ett informationsmöte i Kommunhuset för ett 80-tal närvarande. Det visade sig snart att intresset för fiber överträffade arbetsgruppens förväntningar och projektet kunde dras igång. Idag 8 månader senare har fler än 80% av fast boende i Näshulta anmält intresse, och byggnationen av fibernätet beräknas starta nu under våren.

På många sätt påminner detta om hur det var på landsbygden runt om i Sverige på 30-talet. Då var det el och telefon som skulle dras fram till hushållen. 1936 fanns det 21 telefonnummer i Näshulta, det var året då många fick telefon här. Året därpå kom elen hit.

Telefontornet i Brunkeberg i Stockholm.

Om man ska ge sig på att försöka blicka in i framtiden kan det ofta vara bra att börja med en titt i backspegeln. Historien har ju en tendens att upprepa sig.

När telefonen kom fanns redan telegrafan. Den var då inte självklart att telefonen skulle komma att slå igenom på det sätt som sedan skedde. I början sågs den som ett komplement till telegrafan, eller

som en möjlighet att spela musik för varandra. Det talades om "ljudtelegraf". Den ansågs dock inte vara något för kommunikation över långa avstånd - där var det telegrafen som gällde.

Bedömningen gjordes utifrån den då ännu tillgängliga tekniken. Denna tillät inte telefonsamtal över stora avstånd. Även över korta avstånd kunde ljudkvaliteten vara dålig. Dessutom var inte telefonnätet särskilt utbrett till en början. Den stora nyttan med att ha telefon kom sedan, i takt med att nätet växte och tekniken förbättrades.

När det gäller elnätet så fanns det kring 1920-talet flera utspridda ledningsnät i landet, dock främst i städerna. På landsbygden där många industrier tidigt elektrifierades dröjde det länge innan man började dra ström fram till hushållen. Det var under första världskriget med bränsle och fotogenbrist som det blev aktuellt och under dessa år skaffade en stor del av befolkningen elektricitet. De flesta använde den då bara till belysning, eftersom elektriska apparater var alltför dyra. Först på 1930- och 40-talen blev de elektriska apparaterna något av människors vardag.

Ledningsarbete år 1938.

Nu var det många saker som förändrades i folks liv. Elmotorn gjorde det möjligt till rinnande vatten, och i och med det också vattenburen värme samt vattentoalett. Det sparade mycket tid och de hygieniska villkoren förbättrades. Nya elektriska apparater som radion gjorde det möjligt att lättare ta del av samhällsinformation.

Sedan dess har utvecklingen fortsatt. Spis och mikrovågsugn, kyl och frys, tvättmaskin och diskmaskin, dammsugare, TV och dator. Det är värt att notera att ingen för 80 år sedan visste vilket genomslag det senare skulle bli med el- och telefonnäten. El användes vid den tiden mest för belysning och med telefonen kunde man bara ringa till ett fåtal personer. Användningsområdena växte fram med tiden.

I dag sker allt mer på Internet, vi utbildar oss på distans, vi gör våra bankärenden och inköp, vi kommunicerar, roar oss och skaffar kunskaper. I framtiden kommer bredbandet att vara lika självklart som telefonen är idag och möjliggöra användningsområden som vi ännu inte har en aning om. Det enda vi kan vara säkra på är att tjänsteutbudet via nätet kommer att öka och bli viktigare för varje dag som går. Det har vi lärt oss av historien.

Byanätsmodellen

Men det finns fler intressanta kopplingar att dra mot historien. När elen och telefonen spreds över vårt land var en viktig drivkraft de initiativ som togs av föreningar som bildades just med ändamålet att bygga ut el- och telenäten. Människor gick samman och var mycket engagerade i att rent praktiskt se till att de fick telefon och el. Det fanns då ett politiskt tryck att Vattenfall skulle ta ett stort ansvar för landsbygdens elektrifiering. Men Vattenfall ville inte ta det ekonomiska ansvaret för utbyggnad och underhåll av den lokala distributionen av el. I stället uppmuntrade och underlättade man bildandet av kooperativa, lokala eldistributionsföreningar. Man erbjöd förslag till stadgar, tekniska lösningar och gav råd i olika frågor.

Med dagens avreglering av telekommunikationsmarknaden, statsbidrag åt byalag för att själva driva igenom utbyggnaden av nästa generations kommunikationsnät är vi påfallande nära den situation som den tidigare generationen var med om. Då som nu ville inte staten eller marknaden ensamt ta ansvar för att bygga den infrastruktur som möjliggjorde för människor att leva och verka på landsbygden, på samma villkor som i städerna

Flera resonerar kanske att det kommer fler tåg, även om vi skulle missa detta. Att vi som valt att bosätta oss på landet kommer att få nya chanser. Jag hoppas det. Frågan är väl bara hur mycket landsbygden hinner avfolkas under tiden? Jag tror att detta är ett farligt sätt att tänka. Själv flyttade jag och familjen hit från Stockholm för att vi tycker att landet erbjuder mer livskvallitet än staden. Att vi hamnade i Näshulta var en ren tillfällighet, men jag har sedan förstått att Näshulta är en unik bygd som både driver friskola och bygger sporthall när det visat sig behövas. Att det kommer ett fibernät hit 2016-2017 känns därför ganska givet.

/Michael Bergman 2016-01-21

Styrelse och arbetsgrupp efter infomötet den 13/1: Niklas Angelöf, Michael Bergman, Ann-Britt Eriksson, Daniel Tidefjärd, Johan Kilger, Anders Lundkvist, Lars Andersson och Erik Hedar. (Saknas på bild: Michael Carlén, Tommy Kvarsell och Christer Nordqvist)